

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 76.

Fylke: Finnmark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kvatsvold

Emne:

Bygdelag: - - -

Oppskr. av: Georg Johansen

Gard: Kroa.

(adresse): Kvatsvold

G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Debris.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

De kloke.

I vår bygd var der aldri brukt ordet kloke. Ifer var det som oftest kalt Reimhall og Kraksalver det siste mest av folk som ikke hadde tro på den slansse blod var mange som bunne, og der finnes ennå folk som kan det. Jeg husker en mann som opriidder en brygge hadde hugd seg meget og blodet vildt ikke slansse. Det bemerkes at da han hugget seg, svor han noksa meget. Verkt som slansse blodet hadde et svare skru med å få det slansse, grunndet all bandingen, men fikk det litt litt slansse.

Ta verken av en sultfinges og få den til å smu var brukt. Verkamrende måtte bli med ned i fjæren og der ble vist indet gjord, var born brukt ord.

Jeg vet der i Hornsfoet bodde en mann. Hans Gamrus som kuerde folk som var opsakt av ijukehis lagen.

De kalles også trollmann (sammisk Noaiden) ved siden av å kuerre kunne de også sette orsk på folk. Der er flere forellesinger om dette.

En fiskerskjilde born til en brygge for å selge fisk. Triidertid hadde en annen plasser

og lå i sløide fisk. Utkommande kom på land og sa til mannen at han måtte flykte, da de skuten levde. Denne mæntet noen ord. Vakk om det fiskeren kom hjem i ble sjuk og døde en tid eller. Da kom husket joy en foreling om en fjeldsame som ble sink på en mann, denne bodde på en øy. Fjeldsamen tok en rødpinne og spōstet på den og kastet den på sjøen, rødpinnen røk på land vedendos den han var sink på, og han døde straks eller.

Noaider regnes av samene som heilnær eller lager. De hadde skarpe øine, skar demur når de sov. De hadde ferkindelse med forskjellige ånder. Begynte han i mildt lommer forsvant endel av hans kraft, mistet han alle kunne han ikke mere. Dode han kunne åndene gå over til hans barn eller åndene. De vakk mere enn åndene de kunne vakk dode og mange gjengangere tilbake til gravene. Hvis man kunne slå til en noaide, så han fikk se sitt eget blod var hans makt brukt. Ifør kunne gjin seg usyntlig. Forgjiv en gevar like slik at den ikke kraft mistet kunne gå en lys til i bli slående fast til han ble fakkat. Det hender fremdeles at folk reiser lange reiser for å hjelpe dem.

Noaidene hadde svarde heller om han tok kastet over folk som ikke var glad i hverandre, resultatet ble at de giftet seg.

Sykdom:

I gamle dage brodde samene at smiltene sykdom var et usyntlig vesen som fulgte menneskene skene fra gård til gård. Den hode hvad folk sa, men var ikke avdende og så ikke alt. En kunne hindre at den slo følge.

Det fortelles at en kvinne var i et hus hvor den var barnekapper. Ifør hadde et brytke

med sig. Da hvin skulde gå sa hvin at hvin la
det igjen for å hvin det senere. Ifrån gik
kunt hvin og kom ikke tilbake. Sykdommen
vondt på hvin at hvin skulde komme tilbake
for å slå følge, men ble narret.

Vandige lagemidler var: Mose til berøring.
Bjerkbark, gallsyre av hvite, marikåpe og
mange slags urter. Gallsyren ble opbevart på
flasker og koryllet på sår. Marikåpe til små sår
Robsoppen ble brukt på barn som var hvidtase.

Sto en sig la man slå på det stedet som
gjorde vondt, for at kulen ikke skulde vokse.
Rusk i øiet ble slibbet bort med tungen. Tok
man en piperok for man slibbet rusket salt
det bedre fast på tungen. Fikk de ikke vekk
usket måtte øyet slibbes vronges, men det var
gjæ som hvinne den hvinne. Fall garen med
lok de litt salt på et skelblad og løst den
opp. Ble dråppelen for lang og hindet svelgning
ble den blippet med salt. Å klase på sår
var meget almindelig.

Spedalsk het ble kalt "den store egkønn."

Såvidt en kan se av emnet vil du komme
flere brev, om ligens jeg vil den tid kan
skaffe flere lagemidler.

Hjæper de kan korylle omstændige

Halsus
Kong Johan